

tegen de besluiten inzake de polygamie en het ambt, genomen door de Generale Synode van Arnhem (1902).

Overeenkomstig het voorstel van de commissie besloot de Synode:

1. ongegrond te verklaren het bezwaar van Ds W. van Dijk te Karoeni tegen de uitspraak van de Generale Synode van 1902 (Art. 96), dat iemand, zolang hij meer vrouwen heeft dan een tegelijk, niet kan benoemd worden tot enig kerkelijk ambt en zulks, omdat de betekenis der woorden „eener vrouwe man” in 1 Tim. 3:2 en Titus 1:6, waar de verachten zijn genoemd, die voor de ambtsdragers gelden, niet toelaat, dat iemand, die in polygamie leeft, tot ambtsdrager wordt benoemd;

2. deze verklaring ter kennis te brengen van Ds W. van Dijk te Karoeni.

Dr K. Dijk rapporteerde over de nota van Prof. Dr H. Bouwman, inzake het ongedoopt laten van kinderen van doopleden in het Noorden des lands.

Besloten werd bij de Kerkeraden er op aan te dringen, dat zij zich houden aan de bepaling der Generale Synode van 1908, art. 86, en uit te spreken dat, wanneer de ouders geen doopgetuigen kunnen stellen, de kerkeraad zoo mogelijk een lid der gemeente als getuige doe optreden, opdat het kind niet ongedoopt blijve, aan de Classen op te dragen ernstig toe te zien, dat deze bepalingen worden nageleefd en ten slotte Prof. Dr H. Bouwman hartelijk dank te betuigen voor zijn zaakrijk en uitvoerig advies en voor zijn waakzaamheid in deze zaak.

Da J. de Vries van Tilburg deelde mede, dat het rapport van Deputaten inzake echtscheiding niet is ingekomen. Nader zal overwogen worden wat er in dezen te doen zij.

De vergadering ging hierna in comité-generaal.

#### 19e zitting.

De zitting van Donderdag 18 September werd geopend met samenhang van Psalm 48:1 en 6, waarna de praeses voorging in gebed.

Na appél nominaal volgde vaststelling der acta.

Op voorstel van Prof. Hoekstra werd in het eerste lid van de conclusie met betrekking tot het kerkgezag een wijziging aangebracht, zoodat deze thans luidt:

a. „Den bestaanden bundel „Eenige Gezangen” uit te breiden met enige berijmde en onderijmde Schriftgedeelten of liederen, die zich aan de Heilige Schrift ten nauwste aansluiten, om den Kerken te worden aangeboden ten gebruikte inzonderheid op de Christelijke feestdagen, op de dagen, die bestemd zijn voor de herdenking van het lijden en sterven van Christus, bij de bediening der Heilige Sacramenten, de bevestiging van ambtsdragers en huwelijksbevestigingen”.

De praeses stelde hierna aan de orde de besprekingen over het rapport inzake den uithouw der belijdenis.

Achtereenvolgens spraken Ds N. Duursema, Ds W. Breukelaar, Prof. Dr A. G. Honig, Ds R. J. v. d. Veen, onderling C. Keizer, Dr K. Dijk, de praeses, Dr H. Kaajan, Ds W. W. Meijnen, onderling P. Rijdsijk, onderling K. Glastra van Loon en Ds T. Gerber.

Dr H. A. van Andel legde de volgende verklaring af: „Naar aanleiding van het debat over deze zaak tusschen Prof. Hoekstra en Prof. Greydanus aan den eenen kant en mij aan den anderen kant, is bij nadere samenspreking gebleken, dat hun woorden niet de bedoeling hadden, eenig bezwaar in te brengen tegen de zuiverheid van leer of practijk der missionaire Dienaren des Woords op Java. Die verklaring heb ik gaarne en dankbaar aangenomen, en het verheugt me, dat die missionaire Dienaren des Woords verder door mij geen verdediging behoeven”.

Ds W. W. Meijnen rapporteerde nader over het bezwaarschrift van Ds K. van Dijk te Keboemen.

De Synode besloot:

1. over het gerezen geschil tusschen Ds K. van Dijk en de afzonderlijke vergadering van Missionaire predikanten inzake het onderzoek van het Psalmboek van Ds van Dijk, geen oordeel uit te spreken, aangezien er blijkbaar misverstand heeft bestaan;

haar leedwezen niet te spreken, dit geschil is gerezen; en er bij Ds K. van Dijk en de afzonderlijke vergadering op aan te dringen dit geschil door nader onderling overleg in der minne weg te ruimen;

2. met de commissie der afzonderlijke vergadering groote waardeering uit te spreken voor den omvangrijken arbeid door Ds van Dijk aan de bezorging van een volledig Psalmboek besteed, maar tevens instemming te betuigen met de Deputaten voor de Zending; dat Ds van Dijk beter had gedaan het geschil tusschen hem en de afzonderlijke vergadering niet publiek in de pers te bespreken, maar zich te hebben bepaald tot een behandeling daarvan alleen in kerkelijken weg;

3. aan de te benoemen deputaten voor de Zending op te dragen de afzonderlijke vergadering van missionaire predikanten op Midden-Java te bezoeken, dat zij overeenkomstig art. XVI der Zendingsoorde en de uitspraken der Generale Synode van 1905 te dien zake, ter bevordering van meerdere uniformiteit tusschen wat op de verschillende terreinen in den dienst der Zending gezongen wordt, alsmede ter bevordering van het gebruik der psalmen, voorstellen betreffende wat gezongen behoort te worden, in te dienen bij de Deputaten der Generale Synode voor de Zending, zoo mogelijk voor den 1sten Januari 1933, welke voorstellen dan door deze Deputaten met hun advies ter beoordeeling en beslissing aan de volgende Generale Synode zullen worden voorgelegd;

4. van dit besluit kennis te geven aan Ds K. van Dijk te Keboemen en aan de afzonderlijke vergadering van Missionaire Dienaren des Woords op Midden-Java.

#### Middagzitting.

In de middagzitting, geopend met samenhang van Psalm 97:1 en 7, betuigde Ds L. P. Krijger, die zitting nam als secundus van Dr H. A. van Andel, door opstaan instemming met de belijdenisschriften.

De besprekingen over den uithouw der belijdenis werden voortgezet.

Prof. Dr V. Hepp en Prof. Dr J. Ridderbos voerden achtereenvolgens het woord.

De laatste adviseerde tot indiening van het volgende voorstel, dat door den praeses werd overgenomen:

„De Synode besluit:

1e. den Deputaten dank te zeggen voor hun belangrijken arbeid;

2e. uit te spreken dat uit het ingediende rapport en de daaraan toegevoegde proeve de noodzakelijkheid van uitbreiding der belijdenisschriften niet voldoende is gebleken om daartoe over te gaan;

3e. geen nieuwe Deputaten voor deze zaak te benoemen.”

Dr W. A. van Es beantwoordde het debat als rapporteur.

Nog spraken Ds C. B. Bavinck, Ds J. J. Miedema, Dr K. Dijk en Ds W. Breukelaar.

De zitting werd hierna tegen 5 uur geschorst tot half acht.

#### Avondzitting.

In de avondzitting, geopend met het zingen van Psalm 135:1 en 12, werd de bespreking over den uithouw der belijdenis voortgezet.

Nadat Prof. Hepp, Prof. Ridderbos en Dr Van Es het woord hadden gevoerd, werd door Ds H. Meijering mede namens Dr K. Dijk, Ds C. B. Bavinck, Dr H. Kaajan, Ds W. W. Meijnen, Ds H. de Bruijn, Ds J. A. C. Rullmann, Ds J. J. Miedema, onderling M. Schalekamp en onderling W. Hummelen het volgende voorstel ingediend:

De Generale Synode:

kennis genomen hebbende van het rapport inzake de uitbreiding der belijdenis, gehoord de discussie over dit rapport; van oordeel, dat door de indiening van tal van andere voorstellen de overweging van deze gewichtige aangelegenheid in de kerken niet voldoende tot haar recht gekomen is, zoodat een definitieve beslissing door deze Synode geen genoegzame bevrediging kan geven;

besluit:

1e. bedoeld rapport nogmaals aan de kerken ter overweging over te geven;

2e. de Deputaten voor deze zaak te continueeren en hen op te dragen:

a. den kerken alsnog gelegenheid te geven tot een nader door hen te bepalen datum opmerkingen en wenschen betreffende de uitbreiding der belijdenis inzake de Heilige Schrift bij hen in te zenden;

b. het overleg met de buitenlandsche kerken over deze zaak voort te zetten;

c. rekening houdende met hetgeen in de discussies is naar voren gebracht, hierover aan de volgende Generale Synode te rapporteeren en dit rapport een half jaar te voren den kerken te doen toekomen.

Dr W. A. van Es deelde mee, dat hij, in overleg met den voorzitter der commissie, de conclusies der commissie terugnam en het voorstel Ds Meijering c.s. overnam.

Het voorstel Schouten-Ridderbos, het eerst in stemming gebracht, werd aangenomen met 28 stemmen voor en 25 tegen; 3 leden waren afwezig. Van de adviseerende leden waren twee voor en één tegen.

Ds A. Schweizer rapporteerde nader over de bezwaren van de Particuliere Synode van Friesland-Noord tegen het rapport van Deputaten inzake Art. 13 K. O. (emeritaatsregeling).

Besloten werd:

De Generale Synode:

kennis genomen hebbende van wat voorkomt op het agendum aan voorstellen van de Particuliere Synode van Groningen en van Friesland-Noord;

van oordeel:

dat de bezwaren tegen de door de Generale Synode van Utrecht in 1923 vastgestelde bepalingen inzake de z.g. onderlinge verzekering en tegen de wijze waarop de generale Deputaten het hulpbetoon hebben behandeld, ongegrond zijn;

voorts van oordeel, dat op het voorstel van de Particuliere Synode van Groningen om de instructie van Deputaten te herzien, moet worden ingegaan;

besluit:

1. te weerspreken, dat na 1923 het hulpbetoon ad art. 13 der K. O. meer regel dan uitzondering is geworden;

2. af te wijzen de voorstelling, dat er bij handhaving van de z.g. „onderlinge verzekering” geen plaats overblijft voor hulpbetoon;

3. de te benoemen Deputaten te machtigen, gedurende de eerstvolgende drie jaren bij de regeling van het hulpbetoon, hun toegepaste methode te blijven volgen; en voorts aan hen op te dragen een nieuwe instructie voor Generale Deputaten te ontwerpen en de volgende Synode dienaangaande te dienen van advies;

4. van haar besluit kennis te geven aan de Particuliere Synode van Groningen en aan die van Friesland N. G.

Nog rapporteerde Ds Schweizer over voorstellen van de Particuliere Synode van Noord-Holland en de Kerk van Harmelen betreffende de wijze van emeriteering.

Hierover werd uitgesproken:

De Generale Synode:

kennis genomen hebbende van het voorstel van de Particuliere Synode van Noord-Holland om „het daarheen te leiden, dat de uitvoering van art. 13 K. O. in de richting van de z.g. onderlinge verzekering algemeen geregeld worde”, en de door de Particuliere Synode voor deze zaak aanbevolen bepalingen vast te stellen;

voorts kennis genomen hebbende van het voorstel van de kerk van Harmelen om Deputaten te benoemen, die op de volgende Synode rapporteeren over de wenschelijkheid om voor de verzorging van de emeriti-predikanten, -weduwen en -wezen de classieke en provinciale klassen af te schaffen, en te komen tot een Generale kas en alsdan tot een uniforme regeling in deze zaak te geraken;

van oordeel, dat de bepalingen door de Generale Synode van Utrecht 1923 betreffende z.g. „onderlinge verzekering” vastgesteld, geen wijziging of uitbreiding behoeven, besluit:

1. op het voorstel van de Particuliere Synode van Noord-Holland en op dat van de kerk van Harmelen, niet in te gaan;

2. van haar besluit kennis te geven aan de Particuliere Synode van Noord-Holland en aan de kerk van Harmelen.

De Synode ging hierna in comité-generaal.

#### 20e zitting.

De laatste zitting van Vrijdag 19 September werd geopend met het zingen van Psalm 105:2 en 3 en gebed.

Appél nominaal werd gehouden, de acta worden vastgesteld. Bij de ingekomen stukken was o.m. een brief, waarin er op werd aangedrongen, bij de eventueel komende Internationale Synode gebruik te maken van het Esperanto. Het werd voor kennisgeving aangenomen.

Op voorstel van den praeses werd besloten, een brief te zenden aan de Particuliere Synode van Overijssel, met mededeeling, dat noch de primus-afgevaardigde, onderling H. Morsink G.H., noch een der secundi aanwezig geweest zijn gedurende vele dagen.

Ds A. Schweizer rapporteerde nader naar aanleiding van het gerezen geschil tusschen Deputaten van Art. 13 K. O. en de Particuliere Synode van Friesland-Noord. Besloten werd, het moderamen de afwikkeling dezer aangelegenheid op te dragen.

Ds D. P. Koopmans rapporteerde over een bezwaarschrift van de Particuliere Synode van Friesland-Noord, tegen een verhooging van het percentage-cijfer voor de verzorging van emeriti.

De Synode sprak uit, geen aanleiding te vinden in de ingebrachte bezwaren, om wijziging te brengen in de te Groningen vastgestelde berekeningscijfers.

Ds W. W. Meijnen rapporteerde over het financieel beheer van Deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

Besloten werd:

1. den dank der Synode te betuigen aan de heeren N. v. d. Grampel, N. D. van Meyneveldt en R. C. van Vulpel, te Amsterdam, voor den gewaardeerden arbeid door hen, bij 't nazien der boeken, belangeloos verricht;

2. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen naar Art. XXVI Zendingsoorde quæstores te benoemen en te instrueeren;

3. al de Kerken met bijzonderen nadruk ernstig op te wekken om van alle inkomsten voor de Zending van welken aard ook 10 pct. te storten in de Generale Kas, en daartoe namens de Generale Synode een door Deputaten voor de Zending en tevens door het Moderamen der Synode geteekend schrijven te richten;

4. de te benoemen Deputaten voor de Zending te machtigen met bekwaam spoed van alle Kerken een bijzondere collecte te vragen voor den bouw van het hospitaal te Wonosobo en het moderamen der Synode op te dragen, die aanvraag mede te teekenen;

5. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen om, als dit noodig blijkt, namens de Generale Synode van de Kerken één of meermaal een extra-collecte te vragen voor de Generale Kas.

6. de te benoemen Deputaten voor de Zending machtiging

te verleenen, om even als de vorige Generale Synodes dit deden, ingeval van besluite noodzakelijkheid ter voorlening van magtiatie in den gang der zaken kasgeld op te nemen voor rekening van de gezamenlijke kerken tot een maximum van f 24.000;

7. vriendelijk dank te zeggen aan Ds W. G. Harrenstein voor de welwillende hulp;

8. ter uitvoering van Art. XVIII alinea 2 der Zendingsoorde aan te benoemen Deputaten voor de Zending instructie te geven, zoodals die is vastgesteld door de Generale Synode van 1902 en door latere Synodes is gewijzigd;

9. de deputaten voor de Zending onder de Heidenen en Mohammedanen van den arbeid naar Art. XVIII te dechargeeren en aan hen en bijzonder aan den quæstor Ds W. Breukelaar dank te betuigen voor de in dezen verrichte gewichtige diensten.

Prof. Dr A. G. Honig bracht het eindrapport over den arbeid der Zendingdeputaten uit. Overeenkomstig de door hem voorgestelde conclusie werd besloten:

1o. met dank aan den Heere te gedenken den veelvuldigen arbeid van den overleden deputaat Dr J. Hanja;

2o. Aan de afgetreden deputaten de verzekering te bieden, dat de Synode gaarne goedkeurt en boogelijk waardeert den zoo omvangrijken arbeid, die, belangeloos, met groote kunde en toewijding onder den rijken zegen Gods door hen verricht werd;

3o. In den geest een groet en heilbode te brengen aan al de broeders en zusters, die namens de kerken op onze Zendingvelden werkzaam zijn.

Ds H. Meijering rapporteerde over een verzoek van de classis Batavia om de klassen ad Art. 13 van de Deputaten en van de classis Batavia gescheiden te mogen houden en bij emeriteering zelfstandig te mogen optreden en van de kosten van de emeritaatsvoorziening der Nederlandsche Kerken te worden vrijgesteld.

Besloten werd, op het verzoek van de classis Batavia thans niet in te gaan, maar voorloopig met handhaving van het bepaalde door de Generale Synode van Groningen aan de te benoemen Deputaten ad Art. 13 K. O. op te dragen, hierover met de classis Batavia nader te correspondeeren en een zoodanige regeling van de verhouding dezer classis tot de Nederlandsche Kerken te dezer zake trachten te treffen, die geacht mag worden de meest profijtelijke te zijn.

Ds J. J. Miedema rapporteerde over de herziening van de bepalingen betreffende de toekenning van emeritaatsgelden en pensioenen.

Na eenige discussie besloot de Synode de bepalingen betreffende de toekenning van emeritaatsgelden en pensioenen overeenkomstig het concept van Deputaten te aanvaarden, echter met invoering van de volgende passage:

„Terwijl voorts mag vertrouwd worden, dat Kerken, die tot „gunstiger financiële bepalingen in staat zijn, niet zullen „blijven staan bij de minimum bedragen, waartoe een ontwerp, „dat ook voor minvermogen kerken bestemd is, zich wel „moet bepalen. Dit alles echter met dien verstande, dat door „gemeen voor de toekomst vast te stellen regeling, kan worden „te kort gedaan aan de rechten, die de thans gepensioneerden „door de bepaling van hun pensioen reeds verkregen hebben, „of van rechten, die aan eenigen dienaar des Woords reeds zijn „toegekend door een formeel besluit aan de Kerk waaraan hij „verbonden is.”

De heer Schalekamp drong bij dit punt aan op emeriteering op 65-jarigen leeftijd, in plaats van 70-jarigen leeftijd. Deze gedachte werd ter bestudeering aan Deputaten gegeven.

Op voorstel van Dr Van Es werd nog besloten, alle zaken, waarover tusschen Deputaten ad Art. 13 K. O. en de Particuliere Synode van Friesland-Noord verschil bestaat, in handen te stellen van een commissie, als hoedanig het moderamen werd aangewezen.

Ds T. Gerber rapporteerde nader over de verzorging van de geestelijke belangen der Zuiderzeearbeiders. Besloten werd thans, om het deputaatschap voor dezen arbeid te doen bestaan uit 5 leden, uit elk der Zuiderzee-kustprovincies één.

De zitting werd geschorst tot 's middags half twee.

#### Middagzitting.

De middagvergadering, tevens slotzitting, werd geopend met samenhang van Psalm 103:6 en 7.

De praeses dankte met een enkel woord de ter Synode aanwezige broeders van de pers, die als betuiging van dank voor de hun betoonde welwillendheid een bloemstuk zonden, terwijl hij hun tevens dank bracht voor hun arbeid.

Op voorstel van het moderamen werden de verschillende deputaatschappen als volgt samengesteld:

1. Inzake het nieuwe leerboek voor de catechisatie: Prof. Dr A. G. Honig, Dr J. L. Schouten, G. Meima te Groningen; secundi: Dr K. Dijk en J. van der Waals.

2. Inzake uitbreiding van den bundel „Eenige Gezangen”: Prof. Dr V. Hepp, Prof. Dr T. Hoekstra, Ds J. Douma, Prof. Dr H. H. Kuiper, Dr H. Kaajan, Ds A. H. van Minnen te 's-Gravenzande.

3. Voor de revisie van de liturgie: Prof. Dr H. Bouwman, Ds T. Ferwerda, Prof. Dr J. Wille te Amsterdam.

4. Voor de oefening van het verband met de theol. faculteit van de V. U.: Ds W. Breukelaar, Ds K. Fernhout, Ds W. H. Gispén te Scheveningen, Ds J. J. Miedema, Ds J. P. Klaarhamer, Dr J. Thijs; secundi: Ds J. L. Schouten, Dr H. Kaajan en Ds H. Hummelen te Zutphen.

5. Voor radiokerkdienstuitzending: Ds J. A. Taselaar, te Rotterdam, Ds Jac. van Nes te 's-Gravenhage, Ds W. Bouwman te Leiden, Mr A. van der Deurne te Bismekom en Ds G. Kerssies te Wildervank.

6. Voor de kas tot steun bij de uitvoering van Art. XIII K. O.: Jurrien Veldkamp te Groningen, Ds F. Wiersma te Oosterbierum, Ds D. P. Koopmans te Sneek, J. Beelman te Zuidlaren, Ds H. Meulink te Enschede, Ds L. J. C. Kreyt te Dieren, Ds J. G. Meynen te Baarn, Ds A. Schweizer te Bulksloot, Ds H. Meyering te Katwijk aan den Rijn, Ds D. Pol te Rijsoord, Ds A. Scheele te Kapelle-Biezelinge, Ds J. A. de Vries te Tilburg, en tot hunc secundi: T. G. Veenkamp te Delfzijl, Dr W. A. van Es te Leeuwarden, Ds J. op 't Holt te Bolsward, G. F. Hummelen te Assen, Ds J. H. Broek Roelofs te Vroomshoop, Ds R. M. Westerink te Velp, Ds E. Schouten te Amersfoort, Ds Y. van der Zee te Amsterdam-West, Ds A. H. van Minnen te 's-Gravenzande, Ds R. K. M. Hummelen te Gorinchem, C. P. Ponwer te Middelburg en Ds D. de Wit te 's-Hertogenbosch.

7. Inzake echtscheiding: Prof. Dr. G. Ch. Aalders, Dr K. Dijk, Dr W. A. van Es, Prof. Dr S. Greydanus en Dr H. Kaajan.

8. Voor de Zending onder de Heidenen en Mohammedanen: Ds M. Meijering te Delfzijl, Ds J. P. Klaarhamer, Ds G. M. van Reimes te Heeg, Ds N. Duursema te Nieuw-Amsterdam, Ds R. Hamming te Nijverdal, Ds J. Kriger te Elburg, Ds W. Verhoef te Zeist, Ds W. Breukelaar, Ds A. H. van Minnen, Ds D. Pol, Ds F. Staal te Colijnsplaat en Ds J. de Vries te Tilburg.

9. Voor de loopende zaken der Zending: Ds D. Pol, Ds W. Breukelaar, Ds J. P. Klaarhamer.

10. Voor het examen naar Art. 4 Zendingsoorde: Ds W. Breukelaar, Prof. Dr H. Bouwman, Prof. Dr C. van Gelderen, Prof. Dr V. Hepp, Prof. Dr T. Hoekstra, Prof. Dr A. G. Honig, Prof. Dr H. H. Kuiper en Ds D. Pol.

11. Voor de Zending onder de Joden: Ds J. Douma, Dr J. Hoek, Ds C. Lindeboom, Ds J. J. Miedema en Ds J. D. van der Velden, en als secundi: Ds W. Verhoef, Dr C. Bouma en Ds C. J. Sikkel te Amsterdam-Zuid.